

Nro. 9.

A' FELS. CSASZÁR, ÉS AP. KIRÁLY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indult Bétsből Pénteken Januárus 32-ik napján 1812-ik
esztendőben.

B é t s.

A' múlt szombattól, az az, Januárus 25-ik napjától fogva, a' mint a' múlt Kedden költ Magy. Kurirban is jelentettük, olly kemény hideg vólt itten, a' millyen Svétziában, Muszka Országban, 's talán Grönlandiában, és Laplandiában is bé illett vólna, és tegnap előtt reggel a' Reaumur barometruma szerént a' 17-ik grádust is felül haladta, A' Duna vízének belső és külső város közt folyó ága olly vastagon bé fagyott mind két oldalról, hogy akármely terhes szekeret meg bír. A' Tábor hídjánál folyó Duna is egészen bé fagyott. — Kloster-Neuburg mellett, a' hol a' Duna vize még mind együtt

van, szabadon 's minden veszély nélkül lehet annak hátán járni. Még a' levegő égben repdeső madarkák között is sok meg fagyott. — Schwechet mellett egy ártillérista katona a' hóban halva találtatott. — Majdlingból egy idős ember ide Bétsbe akarván gyalog bérjönni, meg fagyott. Több hasonló történeteket is fogunk hallani. Sok úton lévő embernek fülei, orra, és lábai is meg fagytak. — A' meg fagyott tagoknak gyógyításokra egy Német Országi tudós, és nagy tapasztalású orvos *Wetz Úr* azt javasolja, hogy egy pint jó és kövér sert tüz mellett szyrupi vastagságig le kell főzni, 's abból valamit rongyra kénve a' meg fagyott tagra kötni. Ez a' szer, a' mint a' nevezett orvos erősíti igen hamar meg gyógyítja a' meg fagyásból származott sebet, és soha meg nem újul.

Morvaországban a' Brünni nemesség, mely minden előforduló alkalmatosságokban maga hazafiúi buzgóságát, és a' szenvedő emberiséghez való felebaráti szeretetét nagy mértékben megszokta mutatni, a' jelen való szűk és drága időben is nagy segítséggel vőlt az oda való ispotálybéli személyekhez, és az ott lévő Hertzeg Dietrichstein palotájának szalájában komédiát jádván, az azon alkalmatossággal bé ment 8495 forintokat bankó tzedulában, az ott lévő ispotálybéli szegényeknek fel segéllésekre rendezte.

Frantzia Birodalom.

A' vőlt Hollandiai Királyné Jozefina Császárnénak leánya *Hortensia* egy kis mesterségesen készített és meg aranyozott szekeretkét küldött a' Római Királynak új esztendői ajándékban,

mellyet két fehér báránycá vont. *Franconi* Párisi híres mester úgy alkotta azt, hogy a' báránycák a' szekeret huzták. Ezt az ajándékot avval viszonoztatta a' Római Király a' nevezett Királyné két fiúnak, úgymint *Napoleon Lajosnak*, és *Károly Lajos Napoleonnak*, kik közül ama nyoltz, e'pedig négy esztendő, hogy a' *Napoleon Császár*, és *Luisa Császárné* hetes gyémánt kövekkel felékesítettett melly képeiket küldötte új esztendei ajándékba.

Frantzia Generál *Jomini* nem régiben ily tizmű munkát adott ki Párisban: *Traite des grandes Operations militaires*, az az, *A' nagy hadi történetekről való Trakta*, mellyben néhai *II. Fridrik Prussziai Királynak* táborozásait a' *Napoleon Császár* táborozásával öszve hasonlítja, és az utolsó revolutionalis háborúnak critica históriáját ahhoz ragasztja. Az egész munka hat nyoltzadret darabból áll, és mivel az első kiadás hirtelen elkelt, másodsor is ki nyomtatódott. Ebben a' derék munkájában leg elsőben is a' hadi mesterségnek sarkalatos reguláit adja elő, azután a' nagy *Fridrik* táborozásait, és a' Frantzia revolutió alatt történt dolgokat hozza elő, mellyek a' hadakozásokról való históriában mindenkor nevezetesek fognak lenni.

Midőn *II. Fridrik Király*, úgymond az Író, 1740-ik esztendőben a' Prussziai Kir. székbe ült, alig ment jobbágyinak száma 3 milliomra, és ő egészen járátlan volt a' hadi mesterségben. Midőn *Molvitz* mellett az *Austriai* seregekkel megütközött, ha *Feldmar. al Schwerin* nem lett, és különös hadi fortélyai nem élt volna, bizonyosan győzedelmeskedett volna a' Frantzia árma-

dia. Ekkor kezdett *Fridrik* a' hadakozás mester-ségéről valójában gondolkozni, és csak hamar kitanulta, hogy az által lehet az ellenséget meg verni, ha azt sebesen és nagy erővel egy pontban meg támadja, vagy meg futamtatja az ellenség derekát, mint a' Prágai ütközetben, vagy meg kerüli valamelyik szárnyát, mint *Leuten* mellett. Még is mindazáltal sok hibát ejtett, és a' maga győzedelmeit használni nem tudta. — A' hadakozás idején a' leg híresebb Generálisok is abban hibáztak, hogy a' vezérlésekre bízott hadi népet messze ki terjesztették, 's mindenütt, 's minden ponton verni akarták az ellenséget.

A' 14-ik Januariusi Párisi Zsurnálok szerint ama híres tudós utazónak *Humbolt* Úrnak déli Amerikai útazásának históriája ott kiadatott. Ebben az ő munkájában hosszasan le írja az új Spanyol Országot, vagy inkább a' Mekszikoi régi Császárságot, mellynek népessége csaknem hat milliom lélekre megyen, a' kik közt alig találhatik 30000 Spanyol Országi születésű. Azon tartománynak fő városában, mellynek fekvése hasonló a' régi paraditsomhoz, 135 — 140 ezer emberre tétetik a' lakosok száma. Ezek közt leg gazdagabb a' *Valonciána* Grófi familia, mellynek fekvő jószágá 25 milliom frankra, vagy liverre betsülttek, ezenkívül olly sok bányája van, hogy abból másfél milliom frankot veszen bé esztendőnként. — A' *Regla* és *Fagongu* Grófi Familiáknak arany és ezüst bányájokból való jövedelmek öt vagy hat milliom frankra reá megyen esztendőnként. — Az új Spanyol Országi

Katol. papoknak, kiknek a' klastromban lévőkkel együtt 14000 főre megyen a' számok, 44 milliom kemény piasterre, vagy 233 milliom frankra megyen esztendőnként való jövedelmek. A' Mexikói nyoltz Püspökök, két milliom és 695000 frankot vesznek bé esztendőnként, mellyből a' Mexikói Érseknek 650000 frank esik. Ellenben sok olly szegény falusi pápok is találtnak azon tartományban, a' kiknek esztendi jövedelmek alig megyen 600 frankra. Az eredeti Mexikóbeliek mind setét vagy veres rézszínűek. Az Afrika feketéknek 10000 re megyen a' számok.

Az új Spanyol Országának térnagysága mint egy 30000 négyszegletű mértföldre tétetik. Ennek anya városában Mexikóban 16000 darab ökör, 4500 borjú, 279000 juh, 50000 sertés, 24000 bárány és ketske, és közel 2 milliom pulyka, tyúk, retze, galamb, és fogolymadár emésztetik meg. — Termései nádmézből, kakaóból, vanillából, dohányból, mézből, viaszból, finom gyapotból, 's kiváltképen cochenillából, és indigóból állanak. — Egyáltalában fel lehet tenni, hogy az új Spanyol Orzági bányákból 3200 font aranyat, és egy milliom 74000 font ezüstöt vesznek bé esztendőnként, mellyek mind öszve 23 ezer kemény piasterre mennek. A' Mexikói pénz verő-műhelyben 1693-ik esztendőttől fogva, 1803-ig, 1353 milliom piasternél több veretett, új Spanyol Országának felállításától fogva pedig, vagy 1530-ik esztendőttől fogva, a' 19-ik századnak kezdetéig 2000 milliom piasternél több küldetett Európába, és az Európai Spanyol Ország 20 milliom piasternél többet vett bé onnan esztendőnként.

dönként, melly summából 8 vagy 9 milliom piaster ment a' Királyi Kintstárba, a' többi a' Kormányzék és Spanyol ármadia számára fordítatott, melly utolsóbb 30000 főből állott *IV. Károly* Király uraikodása alatt, de annak $\frac{2}{3}$ része tartománybeli katonaság volt.

Nagy Britannia.

A' múlt Decemb. 25 ik napján nagy vendégséget ütöttek az Irlandiai Katolikusok Dublinban, mellyre sok Protestánsok is megjelentek, és számos boros poharak üresítették ki a' jó patriótáknak, vagy hazafiaknak egésszégéért.

Londonban egy írás adatott ki a' múlt esztendő vége felé, mellynek szerzője azt állattva, hogy Európának semmi tartományaiban nints annyi őrült ember, mint Angliában. A' Bedlami bolondok tornyában minden esztendőben 250 őrült ember van olyan, a' kit a' bolond szerelem, társféltés, macáról való nagy tartás, vagy érdeimeiről való képzelődés, és a' vallásbéli vak buzgóság megbolondít.

Közelgetvén az az idő, mellyben a' kormányzó Herizegnek telyes hatalom adatik az uralkodásra, az Angliai Királyné mellé adatott Tanács következő kérdéseket terjesztett a' Királyt gyógyító orvosok eleibe: 1.) Olly állapotban van é a' Király, hogy a' maga Királyi hivatalját folytathattya. — 2.) Minémű állapotban legyen most testi és elmébéli állapotjára nézve, avval öszve hasonlítva, a' mint a' múlt 1801-ik esztendő fertá'vaiban, úgymint Januariusban, Aprilisben, Juliusban, és Octoberben volt. — 3.) Lehet é még gyógyulásához most nagyobb reménység, mint volt a' múlt Octoberi jelentés

zerént? — 4.) Vannak é annak bizonyos és világos jelei, hogy a' Királynak emlékeztető és észre vévő tehetségei légyenek? — 5.) Nintsen é semmi reménységek az Eő Felsége meg gyógyulásához? — 6.) Úgy kell é a' Király betegségét tartani, mint elméjének egészen való eltávozását, vagy pedig mint elméjében való megzavaródását?

A' Király udvari orvosai, sőt még azok is, kikre az Eő Felsége elméjébeni nyavalyájának orvoslása bízott, abban mindnyájan egyenlő értelemben voltak, hogy Eő Kir. Felsége Királyi hivataljának folytatására épen nem alkalmas, hogy sem testi, sem elmébeni betegsége nintsen most rosszabb állapotban, mint volt a' múlt October 5-ik napján; de hogy még is kevés reménység lehet meggyógyulásához, hogy észre vévő és emlékező tehetségének világos próbái vannak, és hogy a' Király elmébeni nyavalyájának meg orvoslásához való reménységek egészen el nem nyészett. — Egyedül orvos Doktor *Willis* volt ellenkező értelemben, és mind szóval, mind írásában azt állatta, hogy ő nékie tellyességgel semmi reménysége nints a' Király meg gyógyulásához; de ő is néhány napok múlva Lord *Ellenboroughnak* olly jelentést küldött, hogy ő a' maga feleletében ejtett hibáját örömet vissza húzza, és nem mondhattya végső meghatározással, hogy a' Király meg gyógyulásához semmi reménység ne lehessen. De mivel, mind az ő, mind a' több orvosoknak értelmekről a' Királynénak a' jelentés már meg tétetődött, az ő értelmét vissza venni nem lehetett.

E' majdan elenyésző hólnap 8 ik napjánkült Londoni tudósítások így szólnak: „Szüntelen való, de tsendes és semmi dühösködéssel egybe nem köttetett örültségben van a' Király. Minden igaz szívű Anglusnak vigasztalására szolgálhat, hogy a' mi öreg Monarkánk ezen szánakozásra méltó állapotjában leg kissebbet sem szenved, ellitette magával, hogy az égbe tétetett légyen által, és hogy az angyalokkal és más mennyei valóságokkal beszéljen. Testének állapotjára nézve, a' mennyire öreg ideje engedi, meg lehetőszen van, de hogy elmebéli tehetségeit valaha vissza nyerje, ahhoz semmi reménység nem lehet.

A' Kormányozó Hertzeg egy Commissiót küldött a' Jersey és Gverneseji szigetekbe, olly véggel, hogy azoknak alkotmányát meg változtassa. — A' Morning Chronicle nevű Londoni Zsurnál e' dologra azt jegyzi meg, hogy a' ministeriális újság levelek az ellenkező részen lévőket többé Jakobinusoknak nevezni nem fogják, ha ők a' nevezett két szigetnél nagyobb szigetnek (érti Irlandiát) constitutióját meg változtatni kívánják.

Parlamentalis Dolgok.

A' mint a' Londoni közönséges újság levelek már sokszor jelentették, ennek a' hólnapnak 7 ik napján a' Kormányozó Hertzeg nevében, a' Lord Kancellarius a' Parlamentumot felnyitotta. — A' Journal de l' Empire nevű Párisi újság levelekben az abban elő fordúlt dolgoknak következendő tördeléseit közlötte a' Publikummal. Lord Jocelyn az alsó Parlamentum gyűllésében azt proiectálta, hogy köszönnék meg a' regens

Hertzegnek, *Francis Burdett* maga részéről azt ellenzván más proiectumot tett. — Lord *Cochrane* az utolsóbb pártjára állott, és nagyon gyalázta a' Ministereket Spanyol és Szicilia Országokkal való bánásokra nézve. — *Withbread* attól való félelmét jelentette, hogy rövid idő múlva háborúba fog Angliá az Amériikai szabad Statu-sokkal keveredni, mellynek okául egészen a' Ministereket teszi. — Generál *Tarleton* Angliának hadi politikájába botsátkozván, különbkülönbféle hadi történetekből olly következtést húzott ki, hogy lehetetlen Angliának a' Frantziák ellen a' szárazon boldogúlni, s. a. t. Mind ezekre rövideden felelt a' financiális Minister *Perceval*, és a' kívánt adresse bévétetődött.

A' Felső Parlamentumnak gyűlésében Gróf *Shaftsbury* is azt sürgette, hogy Adresse küldetessen a' Regens Hertzegnek. (Adresseknek neveztetnek szoros értelemben Angliában azok a' feleletek és köszönetek, mellyeket a' Felső és Alsó Parlamentumok a' Király beszédére küldőnek. Közönségesen Adresseknek neveztetnek azok az instantziák, mellyék vagy a' Királyhoz, vagy a' Parlamentumhoz küldetnek.) Lord *Grenville* ellenkezőt kívánt, azt húzván abból ki, hogy a' Ministerek tovább is meg akarnak azon feltételek mellett maradni, melly Angliának szerentséjét és bátorságát kotzkára teszi. Nem akarok, úgymond, Lord *Grenville* azon módról szólni, melly szerint néhány ministerek ennek az Országnek kintsét elpazérolják, holott ha valaha, most vólna a' jó gazdálkodásra szükség. A' megvakított politikáról sem akarok szólni, melly által az elleaségnek akarván ártani, minden

manufacturáink, és egész kereskedésünk le rotatik, ójni fogom magamat arról a' gyalázatos és veszedelmes financiális alkotmányról beszélni, melly szerént mi kéntelenítettünk papiros pénzt el venni, és a' mellynél fogva az Angliai Bank a' Kormányzszékkal egy társaságba állott, mellyből erre tsupa gyalázat háromlott, az elsőbb pedig sokat nyert. (a.)

Gróf *Liverpol* hasonló módon szóllott; Gróf *Grey* azt állatta, hogy a' Ministereknek eddig való tselekedetek nem tsak semmi hasznára nem voltak az Országnak, sőt inkább veszedelmére és kárára, mellynek meg mutatására magát le is kötelezte; Lord *Holland* egy igen fontos tárgynak előhozására kért engedelmet, tudniillik, hogy az Angliai Kormányzszék a' Spanyol Koloniák-

---

(a.) *Banknak* vagy *Bankonak* nevezetik a' nagy Kereskedőknél az a' Kormányzszék(él) privilegiáltatott közönséges ház, mellybe pénzeket vagy batorság, vagy a' végett teszik le, hogy azokat, a' kiknek adóssak, minden alkalmatlanság nélkül kifizettetésék. — Ennekelőtte 4 igen híres bankok voltak Európában, úgymint Velentzéban, Amsterdámiban, Norimbergában, és Hamburgban; voltak Londonban, Genuában, és Stockholmban is, de nem olly nevezetesek, mint az elsőbbek. — A' Francia revolutio miatt támadt háborúban, és az azt követett politika változások miatt, az elsőbbek lenni meg szűntek, és most a' Londoni Banko a' leg nevezetesebb.

ak és az anya országnak egymással való megengeszteltetéseket vállalja magára. — Marquis *Wellesley* erre azt mondotta, hogy a Spanyol Kolóniák sokkal sebesebb lépésekkel folytatták dolgaikat, hogy sem valamire lehetett volna velelek menni s. a. t.

A' Hamburgi *Correspondens* nevű újság levelekben egy oda való Kereskedő, a' ki nem régebben ment vissza Londonból a' maga hazájába, következő jegyzéseket iktatott bé Angliának és kereskedésének jelenvaló állapotjáról:

„Lassan lassan négy hathatós okok temetik el, úgymond, N. Britanniának hatalmát, úgy mint a' coloniális portékák, a' fábrikák, a' pénz váltás folyamatiának leszállása, és a' búza szűksége. — A' coloniális portékák a' London városán keresztül folyó Themsenek partjain szörnyű módon meg szaporodtak, az oda gyűlt kaffé 150 milliom fontra, a' nádméz 280 milliom fontra betsültetik. Az oda való felette tágas magazinok elégtelenek lévén azoknak tartására, kénytelenek voltak az oda való kereskedő társaságok 50000 font sterlingel új magazinumokat bérbe fogadni, de ezek is dugva voltak már a' múlt Novemberben, most is igen sok kereskedő hajók várattak napnyúgoti Indiából ily portékákkal meg terhelve. Jutalmat ígért a' Kormányszág azoknak, a' kik nádmézből páliokát főznek, de mivel annak sints kelete, kevés haszna van abból az országnak. A' Sheffieldi és Woodstocki atzél fábrikáknak semmi dolgok nintsen. — Manchesterben, melly városnak lakosi nagyon szorgos matosok voltak ennekelőtte, felette meg fogyott a' munkásoknak száma, és 50000 em-

bernél több költözött onnan ki, sokan közzülők Amérikába mentek által, sokan katona szolgálót vesznek, sokan a' föld mivélésére adják magokat. — Nottinghamban még most is békélenkednek a' takáts legények, és az ő példájokat más városokban is követik. A' kenyértől megfosztatott munkások sok házakat fel gyújtottak, és nagy félelembe ejtették a' házi gazdákat. Ezen 's több okokra nézve szállott alább a' papiros pénznek folyamata, mellyet egyedül az Angliai kereskedésnek a' száraz Európából való kirekesztése okozott.

Spanyol Ország.

Egy néhány hetektől fogva nagy halgatásban van a' Frantzia Monitör a' Spanyol Országi dolgokról. Hanem a' *Journal de l' Empire* következő történeteket közlött a' Publikummal a' Madritti tudósításokból: Generál *Leval* a' Gvadera folyóvízen által menvén, Novemb. 27-ik napján St. Roquebe, melly városka egy mértföldre van Gibraltártól, bé marsírozott. Az ő előjáró serege insurgens Generál *Ballasteros* corpusának egy számos tsapatjára bukkánván, abból 50 embert meg ölt, 40-net, a' kik közt 3 tisztt is vólt, fogásra ejtett. Az ellenséges arriere gardét, avagy hátul járó sereget, melly még St. Roqueben vólt, a' Frantzia lövasság meg támadván azt hátrább nyomta, melly a' Gibraltári ágyúk alá vonta magát vissza; ezen alkalmatossággal is 32 embert fogtak el a' győzedelmesekek, a' kik közt két hadi tisztt találtatott.

November 28-ik napján, a' St. Roque mellett balra lévő Torre- Carbonierai tanyát visszavenni igyekeztvén *Ballastéros*, 2000 embert küldött az ellen, a' kik ellen a' 43-ik línea gyalogregement küldetett, három kompánia voltigenreknek, az az, könnyű szerű gyalogoknak segítségével az ellenséget meg futamtatta, keveset fogott ugyan el közzülök, de a' meg holtaknak és sebbe esteknek száma nagy vólt. Azon 43-ik línea gyalogregementnek nagy dítsőségére szolgált ez a' hadi történet, és *Leval* Generál is nagyon dítsérte a' Villa-Beali kompaniákat, és a' Mallagai vadászokat.

November 29-ikén Barrois Generál, *Leval* Generállal magát öszvekaptsolván St. Requeben semmi nyugodalmat nem engednek az ellenségnek, és a' hol találják mindenütt meg támadják, és minden ponton megverik, a' kik közzül sokan letévén fegyvereket meghódolnak, tisztjeik közzül is sokan vesznek hadi szolgálatot a' *Jósef Napoleon* Király ármadiájánál, a' kik azon országnak fekvését jól esmérvén sok hasznot tesznek, és nagy hűséggel viseltetnek uralkodo fejedelmekhez.

A' Madritti újság levelekből észre lehet venni melly pusztító háború legyen az, mellyet az úgy nevezett *Guerillások*, avagy haranják Spanyol Országban folytatnak, és melly nagy dühösséggel viseltessenek azok nem csak az ellenség, hanem még tulajdon embereik ellen is, a' kik mindenütt a' hová fordúlnek, égetnek, és pusztítanak, a' lakosokat minden javaiktól megfosztják, és semmi nemnek 's kornak nem ked-

veznek, abban tartván leg nagyobb vitézségeket, ha dorbézolhatnak, és másoknak véres verejtékkel szerzett keresményekkel telhetetlen táskájukkal tölthetik. De vannak arról is elegendő példák, hogy sokan közzülők ezt a' fesiott életet meg unván, vagy a' Spanyol Király armadiájánál, vagy a' Frantzia seregeknél vesznek hadi szolgálatot, és magok is üldözik vólt haramja bajtársaikat.

Nápoly és Szicilia Országok.

Az a' rettentő szélvész, melly a' múlt December 17-ik napján Nápoly Országban támadt, és 24 óráig tartott, oly iszonyú vólt, mellyhez hasonlót a' leg korosabb emberek sem értek. Este két órától fogva öt óráig leg kegyetlenebb vólt. — Kalabriában sok városokban és falukban sok házakat fel forgatott és öszve rontott, a' házaknak fedeleiket letépte, sokakat sok képez meg károsított.

Lord *Bentinknek* Londonból *Palermóba* lett vissza térése (így szól egy Nápolyi Zsurnál) nagy figyelmetességet ebresztett a' Sziciliai lakosokba, és azólta sok ember viitetik fogságra, sok végeztetik ki e' világból — A' *Messinában* kijövé újság levelek azt tartják, hogy azok eránt nagy lelkűséggel viselhetcek az Ang usot, és tsak azokat büntetik meg, a' kik gonost feltételekről elegendő tanúbizonyságokkal meg gyözetnek. — A' fogságra viitetek, a' mint írják, nem Sziciliai, hanem Nápoly Országi szü-

jetésűek voltak, és olyanok, a' kik *IV Ferdinánd* Királlyal Nápolyból Palermóba mentek által.

A' Genuai újság levelek következendőképen szóllanak :

December 10-ik napján ment Lord *Bentink* Londonból Palermóba vissza, 's mingyárt akkor conferentziát tartott *IV Ferdinánd* Királlyal, és a' következett napon az Eő Felsége megegyezéséből a' Sziciziliai hadi és hajó seregeknek kormányát által vette. Két hirdetményekben, melyeknek egyikét maga a' Király, a' másikat a' Londoni Ministerium adattak ki, tudtára adatott a' Publikumnak, hogy ez a' dolog a' Palermói és Londoni Kir. udvaroknak köz megegyezésekből esett. — A' polgári dolgoknak folytatásában még eddig semmi változás nem történt, hanem tsakugyan sok nevezetes személyek elfogattattak.

Rénusi Szövetség.

Heidelbergában, nem régiben néhai *Károly Fridrik* Bádeni Fő Hertzeg életének leírása adattott ki, mellynek szerzője *Schreiber Aloysius* azon munkáját hazájának ajánlotta. Ez a' tudós ember azon bölts Fejedelem hosszas uralkodása alatt született e' világra, 's szerentséje volt annak sok rendbéli kegyelmességével élni. A' többi közt ilyenképen rajzolja le azon nagy és bölts Fejedelemnek 65 esztendőig tartott uralkodását:

„Minden nap, úgymond, nem villongó's nem szemfényvesztő próbáit mutatta fejedelmi nagyságának és böltsességének. Egész életében tsendesen élt és uralkodott, a' ki hozzá közelített, egyszerre bétöltetett az ő eránta való tisztelettel és szeretettel, az ő beszédjének hangja és szemei a' szív legbelsőbb rejtekéig behatottak, a' mit szóllott világos volt, az ő tekintete szabad és minden balvélekedés nélkül való. Valamint magán, úgy a' maga alattavalóin is tudott uralkodni, és mivel nagyon esmérte e' világot, esmérte a' maga népe boldogságára szükséges eszközöket is. A' leg nagyobb szeretettel és bizodalommal viseltettek hozzája az alattavalók, valamint minden helyes kérés előtt az ő szívének ajtaja nyitva volt, úgy tántoríthatatlan volt, a' midőn az igazság tőlle kívánta. — A' szükségben lévőket örömet segített, úgy mindazáltal, hogy avval soha sem kérkedett. — Ritkán találtatik olly ember, a' ki a' maga Teremtőjét és vallását jobban szerette volna, mint ő, ugyan azért erőt nem vehettek ő rajta e' világnak viszentagságai. — Az ő gondolkozása módját illy rövideden rajzolta le: Mint ember, mint jámbor és istenfélő uralkodó, mint messzelátó és bölts, és mint virtusokkal tellyes Fejedelem ment a' halhatatlanság eleibe, és soha feledékenységbe nem fog az ő neve menni.